

будинки, спорудження, машини, устаткування. І найголовніше – основний фактор сучасного економічного розвитку – інтелектуальний продукт, що визначає економічне становище країни у світовій ієрархії держав.

Висновки. Для економічного розвитку регіонів, інноваційні процеси на територіях потребують організаційного вдосконалення. Тому необхідним є здійснення регіональної інвестиційної політики в напрямі сприяння надходженню інвестиційних ресурсів у регіон та їх раціонального використання. Наведемо деякі методи впливу на інвестиційний процес:

- податкове регулювання інвестиційної діяльності на регіональному рівні, яке повинно здійснюватись в напрямі зниження податкового тиску на суб'єктів підприємницької діяльності, які здійснюють реінвестування отриманих доходів у розширення господарської діяльності;
- грошово-кредитне регулювання, яке має передбачати систему стимулів для повноцінного включення в регіональний інвестиційний процес фінансово-кредитних установ та зосередження їх діяльності на фінансуванні інвестиційних проектів у пріоритетних напрямках розвитку економіки регіону;
- надання суб'єктам підприємницької діяльності, які здійснюють реалізацію інвестиційних проектів у регіоні, права на застосування пришвидшеної амортизації лише під час її інвестиційного спрямування;
- ініціювання створення регіональних інноваційних структур місцевою владою, надання їм юридичних, консультативних, ділових послуг, допомога в пошуку партнерів, укладання угод під гарантії регіональних органів влади, захист інтересів наукових організацій за умови тимчасового надання обладнання та приміщень в оренду;
- здійснення кадрового забезпечення інновацій шляхом тренінгів, семінарів;
- регулювання інноваційного підприємництва шляхом різних видів регіональних преференцій (податкових пільг, цільових субсидій, звільнення від місцевих платежів, кредитних гарантій).

Очевидно, що постановка та досягнення цілей потребують пошуку шляхів удосконалення інноваційного механізму регіонального розвитку. Тому важливо є розроблення системи заходів впливу на активізацію соціальної активності як на один із найбільш значущих детермінант інноваційного механізму регіонального розвитку, за допомогою якого можна регулювати соціально-економічний поступ регіону.

Література

1. Мартюшева Л.С. Інноваційний потенціал підприємства як об'єкт економічного дослідження / Л.С. Мартюшева, В.О. Калишева // Фінанси підприємств. – 2002. – № 10. – С. 61-66.
2. Іванілов О.С. Інноваційний потенціал підприємства / О.С. Іванілов, О.М. Таряник // Економіка, фінанси, право. – 2004. – № 12. – С. 5-7.
3. Максимов Ю. Методика оцінки інноваційного потенціалу учебно-науково-інноваційного комплексу багатопрофільного технічного університету / Ю. Максимов, С. Митяков, О. Митякова // Інновації. – 2004. – № 2. – С. 51-55.
4. Краснокутська Н.В. Інноваційний менеджмент : навч. посібн. / Н.В. Краснокутська. – К. : Вид-во КНЕУ, 2003. – 504 с.

Щур О.М., Макар О.П., Гошовская А.В. Сущность инновационной деятельности предприятия в условиях конкуренции

Разработаны и аргументированы методы инвестиционной стратегии предприятия как механизм реализации его инновационной деятельности. Проанализированы

источники финансирования инвестиционных проектов и механизм реализации инновационной деятельности предприятия. Рекомендованы новые подходы к реализации эффективной инновационной политики деятельности предприятий в условиях конкуренции.

Ключевые слова: инновации, инвестиции, анализ, обоснование, стратегия, предприятие.

Shchur O.M., Goshovska A.V., Makar O.P. Innovation activity of enterprise in competition conditions

Attention is concentrated on the ground of directions of investment strategy of enterprise as to the mean of realization of him innovative activity. The sourcing of investment projects, introduction of methods of optimization of financing of innovative activity is analyzed. In our article also we propose new measures to realisation effective and innovation activity of enterprise in competition conditions.

Keywords: innovations, investments, analysis, ground, strategy, enterprise.

УДК 332.132(477.87):911.375.62 **Викл. Ю.Я. Волошина – Ужгородський НУ**

АНАЛІЗ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ В РОЗРІЗІ ПРИКОРДОННИХ І НЕПРИКОРДОННИХ РАЙОНІВ

Здійснено аналіз прикордонних і неприкордонних адміністративно-територіальних районів Закарпатської області. Досліджено міжнародні пункти пропуску в розрізі районів та їх зону підпорядкування і взаємодії із прилеглими містами та селищами. Наведено перелік прикордонних міст і селищ міського типу відносно кордону з Угорською та Словачкою Республіками. Проаналізовано вплив інвестицій в основний капітал у розрізі прикордонних і неприкордонних районів Закарпатської області на соціально-економічний стан регіону.

Ключові слова: прикордонні та неприкордонні райони, прикордонні міста і селища, міжнародний пункт пропуску, регіон.

Вступ. Закарпатська область є унікальною в розрізі свого географічного положення, оскільки межує з чотирма країнами ЄС: Угорщиною, Словаччиною, Румунією та Польщею. Це сусідство чинить неабиякий вплив як на соціально-економічний розвиток краю, так і на зовнішньоекономічну діяльність країни загалом. Переваги гео економічного розміщення Закарпатської області пов'язані з її близькістю до європейських і світових ринків збуту, сприяють поширенню зовнішньоекономічної діяльності, покращенню взаємовідносин із сусідніми країнами ЄС, прямуючи до європейської інтеграції.

Питання щодо виявлення взаємного впливу прикордонних територій сусідніх країн на їх економічний та соціальний розвиток, механізми регулювання зовнішньоекономічних зв'язків розглянуто у працях багатьох вітчизняних учених, зокрема: М.А. Лендела, П.Ю. Студеняка, Н.А. Мікули, О. Жулканича та ін.

Метою роботи є вивчення і дослідження прикордонних і неприкордонних районів Закарпатської області та їх вплив на соціально-економічний розвиток краю. Прикордонні території володіють значним потенціалом для активізації зовнішньоекономічної діяльності, що матиме позитивний вплив не лише на економіку регіону, але і на економіку країни загалом.

Під час дослідження використовували методи порівняння, узагальнення, динаміки, аналізу та синтезу. Для інформаційної бази було використано

наукові праці вітчизняних авторів, вітчизняне законодавство і статистичну інформацію.

Результати дослідження. Закарпатська область як адміністративно-територіальна одиниця утворена 22 січня 1946 р. За адміністративно-територіальним поділом складається із 13 районів, частина з яких безпосередньо прилягають до лінії міжнародного кордону. Важливо визначити, які райони області потрібно вважати прикордонними, а які неприкордонними, оскільки це впливає на соціально-економічне становище регіону.

Згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 27 липня 1998 р. № 1147 "Про прикордонний режим" [1], до переліку міст і районів, у межах території яких можуть бути встановлені контрольовані прикордонні райони, відносять: м. Ужгород, Берегівський, Великоберезнянський, Виноградівський, Перечинський, Рахівський, Тячівський, Ужгородський та Хустський райони. Відповідно, до неприкордонних належать: Мукачівський, Іршавський, Воловецький, Міжгірський та Свалявський райони.

Загальна протяжність міжнародних кордонів Закарпатської області становить 467,3 км, серед яких: із Польщею – 33,4 км, Словаччиною – 98,5 км, Угорщиною – 130 км, Румунією – 205,4 км. На півночі та північному сході Закарпаття межує з Львівською (85 км) та Івано-Франківською областями (180 км). В області нараховується 18 пунктів пропуску та 3 пункти контролю: 7 залізничних міжнародних переходи та 3 пункти пропуску, 8 міжнародних та 1 місцевий автомобільні переходи, 1 міжнародний повітряний і 1 пункт пропуску з пішоходно-велосипедним переходом.

Із 13 адміністративно-територіальних районів Закарпатської області – 6 містять міжнародні пункти пропуску та пункти контролю як залізничного, автомобільного, так і пішоходно-велосипедного сполучення. Закарпаття має пункти пропуску з трьома країнами: Угорщиною, Словаччиною та Румунією. Найбільша кількість міжнародних переходів у нас є з Угорщиною, з яких: 5 автомобільних і 3 залізничні, тоді як із Румунією та Словаччиною – по 6. В Ужгородському територіально-адміністративному районі знаходиться 10 пунктів перетину кордону, з яких: 5 – із Словацькою Республікою, 4 – з Угорською та 1 міжнародний аеропорт – що становить повітряний вид перетину кордону. Зазвичай більшість пунктів пропуску через державний кордон України в Закарпатській області, які розташовані в прикордонних містах обласного значення, перебувають у зоні впливу як міст обласного, так і районного значення. Зокрема, пропускні пункти, які розміщені в селах Дзвінкове, Косино, Лужанка, перебувають під впливом м. Берегове, яке має статус міста обласного значення, а також як районний центр зумовлює значний вплив на діяльність відзначених вище сільських населених пунктів.

У Великоберезнянському районі в такому режимі підпорядкований пропускний пункт "Малий Березний", розміщений в селі Убля, районному центру селища міського типу Великий Березний.

У Виноградівському районі має вплив м. Виноградів як прикордонний територіально-адміністративний центр району, оскільки більшість службовців, які працюють на відповідних пунктах пропуску, є мешканцями міст і селищ міського типу.

У Рахівському районі функціонують пункт контролю безпосередньо в м. Рахів і в зоні впливу якого перебуває пункт пропуску в с. Ділове. У Тячівському районі аналогічні функції виконує селище Тересва.

Особливість державного кордону міст Ужгорода та Чопа в тому, що пункт пропуску зі Словаччиною перебуває на околиці м. Ужгород та Вишне-Немецького населеного пункту Словаччини. Водночас в Ужгороді знаходиться і повітряний пункт пропуску, який є єдиним для Закарпатської області. У підпорядкуванні м. Чоп перебуває 3 пункти пропуску, а саме: "Страж" на кордоні з Словаччиною та "Тиса", і "Дружба" на кордоні з Угорщиною. Водночас, м. Ужгород – адміністративно-територіальний район, якому підпорядковані пункти пропуску та контролю у селах Малі Селменці, Соловка та Павлове і смт Батьєве.

Неможливо однозначно визначити, які населені пункти класифікувати як прикордонні, а які – ні. Загалом Закарпатська область є прикордонною, отже більшість міст, сіл і селищ міського типу області відносять до прикордонних. Але більш детально аналізуючи це питання на рівні області, відзначимо, що частина адміністративних районів і населених пунктів знаходяться безпосередньо біля кордону, а частина не прилягає безпосередньо до кордону. За рекомендацією Ради Європи, прикордонними зонами вважають території, які географічно віддалені від лінії кордону на 2-50 км, залежно від положень національного законодавства. Керуючись підписаними угодами "Про малий прикордонний рух" з Угорщиною та Словаччиною, прикордонною територією вважають земельний простір, що простягається на 50 км від кордону, включаючи при цьому всі населені пункти які тут розташовані. Стосовно Румунії, то вже понад три роки відбуваються переговори щодо укладання угоди про малий прикордонний рух, але дотепер це питання є на стадії розробки.

Закарпаття є відносно невеликою областю серед інших регіонів України (за винятком Чернівецької області), займаючи при цьому лише 2,1 % території країни. Частина населених пунктів, віднесених до прикордонних стосовно Угорщини, є водночас прикордонними і відносно Словаччини та Румунії.

Згідно з угодою про малий прикордонний рух з Угорською Республікою, з української сторони 382 населені пункти віднесені до прикордонних і розташовані в Берегівському, Виноградівському, Мукачівському, Перечинському, Свалявському, Тячівському, Ужгородському та Хустському прикордонних районах. У табл. 1 наведено перелік прикордонних міст і селищ міського типу відносно Угорщини та Словаччини.

У зону дії місцевого прикордонного руху відносно Словаччини входить 281 населений пункт Берегівського, Великоберезнянського, Воловецького, Мукачівського, Перечинського, Свалявського та Ужгородського районів. Водночас, Воловецький, Мукачівський та Свалявський райони безпосередньо не примикають до державного кордону, але включені до складу прикордонних згідно з угодою про малий прикордонний рух із Словаччиною, тобто частина населених пунктів, перерахованих районів, знаходяться у межах 50 км від Словацького кордону. З табл. 1 видно, що більшість міст і селищ міського типу дублюються, тобто входять до складу прикордонної зони Словацької та

Угорської Республік. Передбачено, що угода про малий прикордонний рух із Румунією буде мати також 50-кілометрові міждержавні територіальні межі, згідно з якими до прикордонних населених пунктів із не перерахованих вище будуть віднесені також м. Рахів і селища міського типу: Великий Бичків, Солотвино, Тересва, Кобилецька Поляна, Дубове та Усть Чорна.

Табл. 1. Перелік прикордонних міст і селищ міського типу відносно кордону з Угорською та Словацькою Республіками

Прикордонні міста та селища міського типу відносно Угорщини		Прикордонні міста та селища міського типу відносно Словаччини	
міста	смт	міста	смт
Берегово	Батьово	Берегово	Батьово
Виноградів	Буштино	Виноградів	Великий Березний
Мукачево	Вилок	Мукачево	Кольчино
Перечин	Вишково	Перечин	Чинадійово
Свалява	Кольчино	Свалява	Середнє
Тячів	Королево	Ужгород	
Ужгород	Середнє	Чоп	
Хуст	Чинадійово		
Чоп			

Враховуючи місцеві особливості, а саме чинні угоди про малий прикордонний рух із Словацькою та Угорською Республіками, до прикордонних адміністративних районів відносять майже всі райони області, окрім Іршавського та Міжгірського районів.

Подальше дослідження прикордонних і неприкордонних районів області буде базуватись на Постанові Кабінету Міністрів України від 27 липня 1998 р. № 1147 "Про прикордонний режим", згідно з якою до прикордонних відносять: м. Ужгород, Берегівський, Великоберезнянський, Виноградівський, Перечинський, Рахівський, Тячівський, Ужгородський та Хустський райони. Відповідно, до неприкордонних належать: Мукачівський, Іршавський, Воловецький, Міжгірський та Свалявський райони.

Значний вплив на соціально-економічний стан краю мають інвестиції вкладені в економіку області. Проаналізуємо внесені інвестиції в основний капітал у розрізі прикордонних і неприкордонних районів Закарпатської області (табл. 2). У літературі до інвестицій в основний капітал прийнято відносити: інвестиції в капітальне будівництво, машини, обладнання, інвентар, інструмент, транспортні засоби та інші основні засоби.

Матеріали дослідження, які згруповані в табл. 2 та 3, засвідчують: поперше, у прикордонних містах і районах області у 2010 р., порівняно з 2000 р., інвестиції в основний капітал зросли більше ніж у 5,9 раза, а проти 2009 р. – на 40,4 %; по-друге, аналогічна тенденція характерна і для прикордонних міст і районів регіону. Зокрема, інвестиції в основний капітал у 2010 р., порівняно з 2000 р., зросли майже у 4,9 раза, а проти 2009 р. – на 54,5 %; по-третє, така ж тенденція характерна і загалом для досліджуваного регіону (зокрема для всіх прикордонних і неприкордонних міст і районів, за винятком м. Чоп, Берегівського та Міжгірського районів, де інвестиції в основний капітал у 2010 р., порівняно з 2009 р., дещо зменшились).

Табл. 2. Інвестиції в основний капітал у розрізі прикордонних і неприкордонних міст і районів Закарпатської області за 2000-2010 рр. (у фактичних цінах; млн грн)

Населений пункт	2000 р.	2005 р.	2009 р.	2010 р.	2010-2000 рр., Тпр %	2010-2009 рр., Тпр %
Прикордонні міста і райони області						
м. Ужгород	53,4	273,2	414,8	289,3	+441,7	-30,2
м. Берегово	-	39,0	46,5	98,2	-	+111,2
м. Чоп	-	7,4	25,2	21,4	-	-15,1
Берегівський	9,5	29,9	70,5	40,7	+328,4	-42,3
Великоберезнянський	4,4	20,5	37,3	20,7	+370,4	-44,5
Виноградівський	22,5	48,6	79,8	108,9	+384,0	+36,4
Перечинський	12,7	15,9	40,8	33,2	+161,4	-18,6
Рахівський	8,4	29,7	58,4	75,3	+796,4	+28,9
Тячівський	21,6	64,7	186,9	237,1	+997,7	+26,8
Ужгородський	58,6	129,1	339,7	367,6	+527,3	+8,2
Хустський*	21,3	63,8	159,4	173,7	+715,5	+8,9
Разом	212,4	721,8	1459,3	1466,1	+590,2	+0,4
Неприкордонні міста і райони області						
Мукачівський*	64,6	170,6	286,8	510,5	+690,2	+77,9
Іршавський	16,9	52,6	46,1	59,4	+251,5	+28,8
Воловецький	7,5	74,9	15,2	16,4	+118,6	+7,9
Міжгірський	19,6	34,0	35,9	34,4	+75,5	-4,2
Свалявський	10,9	60,7	71,4	83,2	+663,3	+16,5
Разом	119,5	392,8	455,4	703,9	+489,0	+54,5
Разом по області	331,9	1114,6	1914,7	2170,0	+553,8	+13,3

Розраховано за джерелом: [4, с.162]; * у розрахунки включено м. Хуст до Хустського району та м. Мукачево до Мукачівського району.

Табл. 3. Інвестиції в основний капітал в розрізі прикордонних і неприкордонних міст і районів Закарпатської області за 2000-2010 рр., відсоток до області (%)

Прикордонні та неприкордонні міста та райони області	2000 р.	2005 р.	2009 р.	2010 р.
Прикордонні міста і райони області	64,0	64,7	76,2	67,5
Неприкордонні міста і райони області	36,0	35,3	23,8	32,5

Досліджуючи інвестиції в основний капітал у розрізі прикордонних і неприкордонних міст і районів області, простежуємо істотну відмінність: на прикордонні міста та райони припадає 64-76 % всіх інвестицій області за аналізований період і відповідно 24-36 % – на неприкордонні.

Висновки. Прикордонні райони мають неабиякий вплив не лише на економіку краю, але і на розвиток зовнішньої політики країни, проявляючись у міжособистісних комунікаціях, історико-культурній взаємодії, економічних зв'язках. У розвинених країнах прилеглисть до державного кордону створює особливі умови для розвитку краю, отримуючи при цьому значні переваги від їх вигідного географічного положення. Саме завдяки кваліфікованій організації зовнішньоекономічного напряму регіональної політики місцевою владою прикордонні регіони європейських країн завдячують своєму високому

рівню розвитку. Керуючись прикладом ЄС, доходимо висновку, що залучення місцевої громади у співробітництво різних форм і напрямів міжнародної регіональної співпраці є ефективним інструментом економіко-соціальної взаємодії та економічної інтеграції.

На відміну від прикордонних, прикордонні регіони мають сприяти розвитку торгово-економічних взаємозв'язків із суміжними регіонами, використовуючи вільний рух капіталу, інформації, товарів і послуг через кордон, що становитиме позитивний ефект на соціально-економічне становище регіону. Але при цьому кордон має виступати бар'єром на шляху небажаної, часто нелегальної трудової міграції, контрабанди, завезенням на територію країни низькоякісної продукції тощо.

Література

1. Постанова Кабінету Міністрів України "Про прикордонний режим" від 27.07.1998 № 1147-98-п [Режим доступу]: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1147-98-%EF>
2. Мікула Н.А. Між територіальне та транскордонне співробітництво / Н.А. Мікула: [монографія]. – Львів: ІРД НАН України, 2004. – 395 с.
3. Регіон в системі прикордонного співробітництва. / М.А. Лендел, П.Ю. Студеняк: [монографія]. – Ужгород: Карпати, 2009. – 472 с.
4. Статистичний щорічник Закарпаття за 2010 рік / Головне управління статистики у Закарпатській області. – Ужгород, 2011 р. – 543 с.

Волюшина Ю.Я. Анализ Закарпатской области в разрезе приграничных и неприграничных районов

Проведен анализ приграничных и неприграничных административно-территориальных районов Закарпатской области. Исследованы международные пункты пропуска в разрезе районов и их зон подчинения и взаимодействия с близлежащими городами и поселками. Приведен перечень приграничных городов и поселков городского типа относительно границы с Венгерской и Словацкой Республиками. Проанализировано влияние инвестиций в основной капитал в разрезе приграничных и неприграничных районов Закарпатской области на социально-экономическое положение региона.

Ключевые слова: приграничные и неприграничные районы, приграничные города и поселки, международный пункт пропуска, регион.

Voloshyna Yu.Ya. The analysis of Transcarpathian region in terms of border and non-border districts

The paper covers analysis of border and non-border administrative and territorial districts of Transcarpathian region. The study of international border crossings in terms of districts and their submission zones, their interrelation with adjacent cities and villages is conducted. The list of border cities and villages at the Ukrainian-Slovak- Hungarian border is given. The influence of capital investments at social and economic development of the region in terms of border and non-border districts of Transcarpathian region is studied.

Keywords: border and non-border districts, border cities and villages, region, international border crossing.

5. ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ГАЛУЗІ

УДК 681.5 *Доц. П.В. Тимошук¹, д-р техн. наук; асист. С.В. Шатний²*

СИСТЕМА МОНІТОРИНГУ ТА КЕРУВАННЯ ВІДДАЛЕНИМИ ОБ'ЄКТАМИ РЕГУЛЮВАННЯ

Описано систему збирання даних і дистанційної передачі інформації, призначеної для збереження і подальшого оброблення. Система представлена у модульному вигляді і залежно від потреб може звужувати або розширювати свої функціональні можливості. Запропоновано схеми функціональних модулів системи, принципи використання мікропроцесорних засобів і протоколи передачі інформації. Наведено принципи функціонування системи енергозабезпечення на основі мікропроцесорного регулювання енергоспоживання.

Ключові слова: інформаційна система, мікропроцесор, алгоритм керування, функціональний модуль, схемотехнічна реалізація, елементна база.

Вступ. Як відомо, основою будь-якої системи автоматичного керування є оброблення вхідних даних, за значеннями яких виконується певний алгоритм керування. У поняття оброблення даних входить збір сигналів від давачів системи, аналіз отриманих сигналів, їх нормалізація і передача в систему керування.

В основі функціонування системи моніторингу знаходиться програмований мікропроцесорний пристрій або сукупність пристроїв і технічні засоби телемеханіки. Залежно від потреб, можлива місцева передача даних провідними каналами зв'язку або їх віддалена передача з використанням безпроводних технічних рішень та інтерфейсів. Оскільки в системі використовується протокол RS-232, тому можливим є розширення цього протоколу за допомогою малодіючих безпроводних модулів Bluetooth. Система має відповідати вимогам надійності функціонування.

Покладемо в основу розробки такий фактор, як універсальність її використання, тобто можливість встановлення системи на будь-які об'єкти керування із внесенням мінімальних змін у вже існуючі конструкції. Виділимо у системі такі рівні:

- базовий рівень, який містить електричний мікропроцесорний пристрій з індикаторами стану, можливістю ручного введення параметрів і самодіагностикою;
- рівень безпроводної передачі даних, що охоплює радіомодеми промислового діапазону частот 433 МГц, призначені для передачі параметрів на віддалені диспетчерські пункти;
- рівень програмної оброблення, який знаходиться на диспетчерському пункті і нагромаджує передані дані, здійснює обробку даних на основі інтелектуальних алгоритмів.

¹ НУ "Львівська політехніка";

² НУ водного господарства та природокористування